

מסכת מועד קטן דף ז.

(דף ג:)

- **אמר ר' שמעון בן פזי אמר רבי יהושע בן לוי משום בר קפרא** - רבן גמליאל ובית דינו בטלו האיסור של ערב שביעית מפסח ושבעות.
- **קושית רבי זירא לר' אבהו, ואמרי לה ריש לקיש לר' יוחנן** - האיך מבטלים תקנת ב"ש וב"ה, והא תנן אין ב"ד יכול לבטל ב"ד חבירו אא"כ גדול ממנו בחכמה ובמנין? **תירוץ** - כך התנו ביניהם, כל הרוצה לבטל, יבוא ויבטל.
- **קושיא** - והא ערב שביעית הלכה למשה מסיני, דאמר רב אסי....., והאיך יכולים לבטל הל"מ?
- **1. רבי יצחק** - כי גמירי הלכה למשה מסיני, שלשים יום קודם ראש השנה, ואתו ב"ש וב"ה וגזרו מקודם לכן, אלא שהתנו שכל הרוצה לבטל יבא ויבטל, ויחזור להל"מ לאיסור של שלשים יום קודם ראש השנה.
- **קושיא** - איך אמרינן שתוספת שביעית הלכה למשה מסיני, הא ילפינן **מקראי אליבא דר"ע** שדריש "בחריש ובקציר תשבות" על חריש של ערב שביעית הנכנס לשביעית וקציר של שביעית שיצא למוצאי שביעית?
- (דף ז:.) **דתניא**

<p>כתיב "בחריש ובקציר תשבות", וליכא למימר דמיירי בשבת, דהא כל מלאכות אסורות בשבת, וליכא למימר דמיירי בשמיטה, דכבר כתיב "שדך לא תזרע וכרמך לא תזמור", וא"כ במה דיבר הפסוק "בחריש ובקציר תשבות"?</p>		
<p>ר' עקיבא</p>	<p>שמיטה</p>	<p>תוספת שמיטה, חריש של ערב שביעית שנכנס לשביעית, וקציר של שביעית שיצא למוצאי שביעית</p>
<p>ר' ישמעאל</p>	<p>שבת</p>	<p>ללמד שקציר של מצוה מותר בשבת (קצירת העומר) מה חריש רשות אף קציר רשות, יצא קציר העומר שהיא מצוה</p>

- **תירוץ** - הפסוקים באו לאסור זקונה ל' יום קודם ראש השנה של שמיטה, והל"מ בא להתיר ילדה.
- **קושיא** - אם הל"מ באה להתיר ילדה, ממילא ידעינן שזקנה אסור, ואמאי צריך קרא?
- **תירוץ** - אה"נ, לר' ישמעאל ידעינן מהל"מ, ולר"ע ידעינן מקראי.
- **2. רבי יוחנן** - תירוץ אחר שרבן גמליאל ובית דינו בטלו ההל"מ של תוספת שביעית משום שמדאורייתא בטלום, שגמר **גזירה שוה שבת שבת** משבת בראשית שהיא אסורה ולפניה ולאחריה מותרין.
- **קושיא** - כיון שילפינן תוספת שביעית מהל"מ או מקרא של בחריש ובקציר תשבות, אין אדם דן גזירה שוה מעצמו לבטל הל"מ או קרא?
- **3. רב אשי** - רבן גמליאל ובית דינו שבטלו תוספת שביעית סברו כר' ישמעאל שלמד האיסור תוספת שביעית מהל"מ, ולמדו שהל"מ נאמרה דוקא בזמן שבית המקדש היה קיים דומיא דניסוך המים, וכיון שחרבה בית המקדש, בטלו תוספת שביעית.

מסכת מועד קטן דף ד.

משנה (דף ב.) אבל אין משקין לא ממי הגשמים (שנתכנסו במקום אחד שיש בו עומק)

ולא ממי הקילון (בור עמוק שיש בו גשמים מכונסים).

גמרא (דף ד.) אין משקין במי קילון משום טירחה יתירה לדלות ממנו.

קושית הגמ' - אמאי אין משקין ממי גשמים?

• **ר' אילעא אמר ר' יוחנן -** גזירה מי גשמים אטו מי קילון.

• **רב אשי -** שמא יבואו מי גשמים בעצמן לידי מי קילון, ויאסר משום טירחה יתירה.

אמר רבי זירא אמר רבה בר ירמיה אמר שמואל - נהרות המושכין מים מן האגמים, שמוליכין מים מהאגמים שיש בהם מי גשמים, מותר להשקות מהן בחוה"מ.

• **קושית הגמ' -** משנתינו דאמר לא ממי גשמים ולא ממי קילון, וא"כ אמאי מותר בנהרות המושכין מים מן האגמים?

• **תירוץ הגמ' -** במשנתינו יש חשש שהמי גשמים אתי לידי טירחה יתירה, אבל כאן יש באגמים הרבה מים, ואין חשש שתיפסק זרימת המים שבנהרות ויטרח וילך וימלא מים מנהר אחר.

שם שאין משקין ממי גשמים	גזירה אטו מי קילון	שמא יבואו לידי טירחה יתירה (מי קילון)
ר' אילעא אמר ר' יוחנן	✓	
רב אשי	✗	✓
רבי זירא אמר רבה בר ירמיה אמר שמואל	✗	✓
רב אשי אית ליה דרבי זירא, רב אילעא אמר ר' יוחנן לית ליה דר' זירא		

תנו רבנן, הפסיקות והבריכות שנתמלאו מים מעיו"ט, אסור להשקות מהן בחוה"מ משום דפסקי ואתי לאיתויי מנהרות רחוקים (טירחה יתירה). **ואת היתה אמת המים עוברת ביניהם, מותר להשקות ממי גשמים, דאי פסקי מי גשמים, משקה מאמת המים.**

רב פפא - והוא שרובה של אותה השדה שותה מאותה אמת המים.

רב אשי - אע"פ שאין רובה שאל אותה השדה שותה, כיון דשותה בב' או ג' ימים, לא יטריח להביא מאמת המים אחרת.

מסכת מועד קטן דף ד

- **תנו רבנן - בית השלחין** שהיה גבוה והיה מעיין נובע מצדו, ובצד אחד היה בית השלחין נמוך, ובין אלו בית השלחין היה בצד בית השלחין הנמוך **בריכה** קטנה, וכשמשקין בית השלחין הגבוה מן המעיין, נוטף טיפין מן בית השלחין הגבוה לתוך הבריכה הנמוכה, מותר להשקות אותו בית השלחין הנמוך מאותה בריכה אע"ג דבריכה עבידא דפסקא, הואיל ועדיין מטפטפת מבית השלחין הגבוה, אמרינן שלא יפסיקו.
- **אביי - והוא שלא פסק מעיין**, אבל אם **פסק המעיין** יש לחשוש שיפסוק הבריכה, ודלמא אזל וטרח ומייתי ממעיין אחר.

• **תניא - ר' שמעון בן מנסיא - שתי ערוגות**, זו למעלה מזו, לא ידלה מים מן התחתונה, וישקה את העליונה, דאיכא טירחה יתירה.

• **ר' אלעזר בר שמעון - יתר** על כן שאפילו ערוגה אחת, חציה נמוך וחציה גבוה, לא ידלה מים ממקום נמוך וישקה למקום גבוה.

• **ת"ר - מדלין לירקות** כדי לאוכלן בחוה"מ, אבל לא לייפותן לאחר המועד (הרווחה), ופשטות מדלין היינו שדולה מים.

• **רבינא ורבה תוספאה** היו הולכין בדרך וראו איש שהיה דולה דליות מים לירקות. **א"ל רבה תוספאה** לרבינא ליתן אותו האיש בתרם שעבר על איסור דרבנן שאין משקין אלא לבית השלחין ולא לירקות. **א"ל רבינא** והתניא מדלין לירקות כדי לאוכלן בחוה"מ, **א"ל רבה תוספאה**, שמדלין אינו שדולה מים אלא עקירת ירקות מתוך ירקות אחרים, וכדתנן...

המידל בגפנים	בשלו הוא מידל (עוקר ירקות מתוך ירקות אחרות)	מידל בשל עניים
רבי יהודה	✓	✓
רבי מאיר	✓	✗

א"ל רבינא שיש ברייתא אחרת שמפורשת שיכול לדלות מים לירקות, דתניא מדלין מים לירקות כדי לאוכלן, **א"ל רבה תוספאה**, א"כ אה"נ מותרת לדלות מים לירקות, ואין ליתן אותו איש בתרם.

• **משנה (ב.) ואין עושין עוגיות לגפנים.**

• **גמרא (ד:) רב יהודה - עוגיות** שהיו עגול סביב היו בנכי, דהיינו בורות תחת הגפנים וזיתים, ונותן בהם מים, וכן תני בברייתא. וזה **שאסור** במשנתנו, היינו דוקא בעוגיות **חדשים** שמעולם לא היו שם, דאיכא טירחה יתירה. אבל **בישנים** שכבר היו שם ונסתמו, **התיר רב יהודה** לבני בר ציתאי.

מסכת מועד קטן דף ד:

- משנה (ב). רבי אלעזר בן עזריה אומר אין עושין את האמה בתחילה במועד ובשביעית.
- גמרא (ד): קושית הגמ' - בשלמא דאין עושין בחוה"מ משום טירחא יתירה, אלא שביעית מאי טעמא?
- פליגי בה רבי זירא ורבי אבא בר ממל,
- חד אמר מפני שנראה כעודר לצורך זריעה בשנה השביעית, שהרי חופר דומיא לעודר,
- וחד אמר משום שמכשיר אגפיה של האמה לזריעה, כשחופר את האמה ומניח את העפר על שפת האמה, אותו עפר הוא רך ונוח לזריעה.
- מאי בינייהו?

איכא בינייהו אם מתחיל בצד המים, וכל שעה שהולך וחופר, המים באים מיד	
משום החשש שנראה כעודר	אין חשש, ואין לאסור, שזה אינו כעודר
משום החשש שמכשיר אגפיה לזריעה	איכא חשש, ויש לאסור

- קושית הגמ' - אפילו למ"ד משום שנראה כעודר, ליחוש משום שמכשיר אגפיה, ולאסור?

לעולם המים אינם באים מיד, ואיכא בינייהו כגון שמוציא את העפר מן האמה ומשליך אותו רחוק מאגפי האמה, ומתוך כך מתפזר ואין ראוי לזריעה	
משום החשש שנראה כעודר	איכא חשש, ויש לאסור
משום החשש שמכשיר אגפיה לזריעה	אין חשש, ואין לאסור, שאינו מכשיר את אגפיה לזריעה

- קושית הגמ' - אפילו למ"ד משום שמכשיר אגפיה, ליחוש משום שנראה כעודר, ולאסור?
- תירוץ - בחופר נשאר העפר במקומו, וכאן אינו מניחו במקומו, ולכן אינו נראה כעודר.
- אמימר מתני במשנתנו שראב"ע אומר שאין עושין את האמה בתחילה משום שנראה כעודר, וקשיא ליה....

ת"ק	עושה אדם את זבלו אוצר	ואין חוששין שנראה כמזבל
רבי מאיר	אוסר עד שיעמיק ג' טפחים או עד שיגביה ג' טפחים. היה לו דבר מועט, מוסיף עליו והולך, שאין זה מזבל, שכבר היה מזובל.	אם מעמיק ג' טפחים אינו ראוי לזרוע שם, ולא נראה כמזבל, וכן אם הגביה על ידי עצים או אבנים, ועליהם ניח את זבלו.
ראב"ע	אוסר להוסיף זבל בשביעית אע"פ שהיה שם מעט זבל קודם שביעית עד שיעמיק ג' טפחים או עד שיגביה ג' טפחים או עד שיתן על הסלע.	ורמינהו שבמשנתנו ראב"ע חושש שנראה כעודר, וכאן מתיר לחפור ולהעמיק ג' טפחים, ואינו חושש שנראה כעודר?

- תירוץ הגמ' - רבי זירא ורבי אבא בר ממל, חד אמר שאה"נ היה מעמיק קודם שמיטה ואסור להעמיק בשמיטה.
- וחד אמר שזבלו מוכיח עליו שלא היה משום עידור.

מסכת מועד קטן דף ד:

- משנה (ב.) ומתקנין את המקולקלת במועד.
- גמרא (ד:) - מאי מקולקלת? רבי אבא - שאם היתה עמוקה טפח, מעמידה על ששה טפחים.

כיון דלא עבר מים, פשיטא דלא כלום הוא	חצי טפח על שלשה טפחים
פשיטא דאסור דהוי טירחה יתירה	טפחיים על שנים עשר טפחים
מהו?	טפחיים על שבעה
בטפח להעמידה עד ששה הוי חמשה טפחים, וכן הכא הוי חמשה טפחים ומותרת, או דילמא כיון דאיכא טפח יתירה, הוי טירחה יתירה, ואין להתיר על שבעה? ונשאר הגמ' בתיקו.	

- אביי התיר לבני בר המדך לעקור בחוה"מ ענפי אילנות הגדלים בנהר ומפריעים לזרימת המים.
- רבי ירמיה התיר לבני סכותא לפנות עפר וצרורות ממקור המעיין שנסתם.
- רב אשי התיר לפנות שרטון שבאמצע נהר בורניץ, אמר כיון דשתו מיניה רביס, כרביס דמי, ותנן במשנתינו עושין כל צרכי הרביס, ואע"פ שהוי טירחה יתירה.